

PTUJSKI LIST

Politično gospodarski tednik.

Stane:
Za celo leto K 15.—
za pol leta 7:50
za četrt leta 3:80
za 1 mesec 1:30
Posamezna številka 40 vin.

Uredništvo in upravišstvo je v
Ptuj, Slovenski trg 3 (v starem
rotovžu), prillice, levo.
Rokopisi se ne vrnejo.

Štev. 24

Ptuj, 14. septembra 1919

I. letnik

Zopetna zmaga v Ptuj.

Pravi potres je pomenil jugoslovanski preobrat v našem nemškutarskem pašaliku. Pred tem potresem je zbežal Ornig in zbežali so njegovi oprode, zapuščivši za sabo pobito, raztreseno in potlačeno armado ptujskih meščanov.

Le-ti so živeli doslej od preobrata naprej med nami življenje tihega upanja, da se morda le še spremeni njihova težka usoda. Dokaz tjemu je bil, da so le težko počasi in na primeren pritisk spremenili napise na svojih tvrdkah. To je priznal v njihovem zastopstvu nek nemški občinski svetnik z utemeljitvijo, da je Ptuj še preporno ozemlje (strittiges Gebiet).

Na dan Kralja Petra je bila večina nemških hiš okrašena, kar pač dokazuje napredek misli ptujskega nemštva, da se je treba udati, ukloniti. . . Približeval se je dan velikega slavlja narodne Čitalnice in ptujskega Sokola. Zanimalo nas je, kako se bodo vedli naši sosede. Malo hiš so kljub pozivu g. gerenta okrasili. Mnogo naših nemških in nemškutarskih meščanov je odšlo v vinograde. Razumejši del se je udeležil naše velike prireditve, govoril med nami slovenski ter se počutil, kakor doma. In ni čuda!

Mi smo zasledovali ves čas načelo, da postopamo pri zanesljivo, kakor se spodobi za plemenitega moža, ki imamo moč v rokah. Ta velika moč je suverenost jugoslovanske države, katere bi se mi lahko poslužili, da bi preganjali naše sosede. Mi tega ne storimo. To je pokazala predvsem tudi zadnja prireditve.

Veličastna je bila na zunaj, krasne skupine kmečkih jezdecov na čelu, potem okinčani vozovi, sokolski jezdec, Sokolice, Sokoli in nebroj občinstva v sprevodu.

Ves sprevod je prepeval od postaje do postaje himne, katero petje je vodil oddelek naših Sokolic. Sami Nemci so pripovedovali, da jih je ganilo, morali so se odstraniti od okna, da se vide le njihovih solz. Kaj čuda, da so zgrešeni sinovi Nemškutarji začutili domotežje po svoji materi Sloveniji in po vrnitvi v njeno naročje.

Utiš, ki ga je napravil sprevod je poglobila prireditve telovadbe in ljudska veselica v lepem mestnem vrtu v fantastično lepih šotorih, krasno slovensko petje na vseh koncih in krajih mestnega vrta, bajna noč, godba, srbsko kolo, in pri vsem tem idealni red brez vsakoršnih neprijetnih slučajev.

Vsi, ki so to videli in so nam bili doslej sovražni, so vsled te prireditve premagani. Priznavati morajo da so imeli do sedaj o nas le še napačne pojme. In tisti, ki so se odpeljali v svoje vinograde, obžalujejo, da niso bili tukaj, da bi bili videli najlepšo prireditve, ki je bila kedaj v Ptuj in slišali najbolj čustveno petje pesmi, ki so se kedaj glasile po ptujskih ulicah.

To pot je začutila znatna večina naših sosedov naše ogromno moralno premoč in duševno potrebno s to sprijazniti se. Odgovarjamo: „Mi vas sprejemamo, saj v vaših

žilah teče pristna jugoslovanska kri, ki jo je poprejšni režim skušal skaliti. Priznajte to vsi in mi postanemo jednota, jednota takoj, dočim se bo sicer vršil ta proces počasi.“

Proslavitev 50-letnice Narodne Čitalnice v Ptuj

Vremena Kranjcem bodo se zjasnila.
Prešeren.

Ob najkрасnejšem vremenu se je začela nedeljska slavnost. Kakor ob svoji ustanovitveni slavnosti 5. septembra 1864, je Narodna Čitalnica tudi to pot prisostvovala slovesni službi božji, ki jo je opravil društveni odbornik prof. Ant. Kolarič. Slovensko pevsko društvo pa je poskrbelo za izborni petje pri maši in jo zaključilo z „Lepo našo domovino“. Nato se je zbralo občinstvo k slavnostnemu zborovanju v gornji dvorani Narodnega doma. Društveni predsednik dr. Ivan Fermevc pozdravi navzoče, zlasti tudi poveljnika ptujske vojaške posadke, povdarjajoč, da slavimo danes 50letnico v popolnoma izpremenjenih razmerah. Zato se imamo v prvi vrsti zahvaliti hrabrim in požrtvovalnim Srbom.

Društveni tajnik prof. dr. J. Komljanec očrta nato v svojem slavnostnem govoru na kratko najznamenitejše točke iz 50letnega delovanja društvenega. Povdarja veliki pomen Narodne Čitalnice za Ptuj in njegovo okolico. Probujala je narodno zavest z živo besedo pri razumništvu, meščanstvu in prostem ljudstvu in se borila ves čas, da se ta zavest utrdi in razširi, da je ljuti in brezobzirni nasprotniki ne zatro. Z zadovoljstvom na dosežene uspehe in z zavestjo storjene dolžnosti smejo zreti obili Čitalnični udje, podporniki in prijatelji na svoje narodno delo v Čitalnici. Hvaležni moramo biti tem nesebičnim in požrtvovalnim narodnim delavcem in to storimo najboljšo, da jih posnemamo v njihovi nesebičnosti in požrtvovalnosti, dobro vedoč,

kar storiš zase, že s tabo izgine,
kar storiš za narod, ostane vselej.
(S. Gregorčič).

V imenu Slov. pevskega društva v Ptuj povdarja njegov predsednik Vinko Šerona, da se je kot prvo narodno dete porodilo Čitalnici pred 36 leti Pevsko društvo, ki je našlo pri Čitalnici vedno svoje zavetje in podporo, s katero pa je vedno tudi vzajemno delovalo za narodno probujo in omiko.

Dr. Tone Gosak, odsoten vsled sprejmanja pri drugem vlaku, je v zastopstvu pt. Sokola in org. J. D. S. imel pristaviti „Čitalnica“ je vzgajala in vzgojila dve generaciji za narodne in izobražene Slovence, za Jugoslovane. Bila je svoječasnno edino ognjišče, ki je zbirala kot mati svoje otroke okrog sebe. Zgodovina čitalnice je pri nas zgodovina Slovenstva v zadnjih desetletjih. Iz čitalnice se je osnovalo l. 1885 politično društvo „Pozor.“ Le to je potem vodilo pod streho čitalnice svoje društvene življenje. To politično društvo se je bojevalo v najtežjih razmerah, ki nam jih naslika g. predgovornik za politične pravice Slovencev.

Ko je nastopil pri nas na Slovenskem l. 90, takozvani kulturni boj, je politično

društvo „Pozor“ pravilno zavzelo napredno stališče.

Po osnovanju jugoslovanske dem. stranke je stopilo na mesto prejšnjega političnega društva „Pozor“ krajevna organizacija J. D. S. ki je torej posredno tudi dete čitalnice.

V okrilju Čitalnice se je porodil „Sokol.“ Češka ideja propagirana po ustanoviteljih češkega sokolstva, Tyrša in Fügnerja, „kdor Čeh, ta Sokol“ se je pri nas uveljavila v prvi vrsti potom čitalnice. Odlični čitalničarji, ranjki g. Zupančič, g. Gregorka, sedaj v Ljubljani in dr. Koderman, sedaj v Mariboru, so bili ustanovitelji ptujskega Sokola, ki je prvotno tvoril nekako del čitalnice. Kazalo je veliko odporno moč, da se je dvignil v oni dobi v težkem ptujskem ozračju „Sokol“ ter razprostrl svoja krila čez okraj.

Opravil je tekom let v mestu in okraju precej narodnega dela.

V svetovni vojni je narodnostna ideja napravila korak naprej, združila je jugoslovanska plemena v celoto ter ustvarila narodno državo. Sokolu se ni treba boriti več za obstanek, dedinja pol. društva „Pozor“ krajevna org. J. D. S. tudi nima več v prejšnjem smislu besede paziti na politične pravice. Nahajamo se v novi dobi, v kateri se imamo posvetiti konzolidiranju države na zunaj in znotraj neovirani izobrazbi ter s tem velikemu kulturnemu in gospodarskemu in socijalnemu razvoju. Rudeča sokolska srajca se danes pojavlja v sklenjenih vrstah napreje tako vročih tleh. Krajevna organizacija J. D. S. vrši novim zahtevam primerno svojo nalogo.

Danes ob proslavi 50letnice čitalnice izrazim v imenu ptujskega „Sokola“ in kraj. org. J. D. S. naši materi čitalnici globoko zahvalo za njeno veliko in živahno delavnost v preteklih dobah. Zahvaljujem se v imenu teh dveh društev za življenje, ki jim ga je podarila „Čitalnica.“

Želim tej naši materi, da se v bodočnosti posveča pred vsem prosvetnim namenom ter nas vede v spremstvu „Sokola“ in dem. stranke v krog in na stopinjo velikih kulturnih narodov.

Končno omeni predsednik, ako je Čitalnica po prvih 50letih dosegla del svojega namena in se ji ne bo treba več v prvi vrsti boriti za ohranitev narodnosti se imamo za to zahvaliti našemu ujedinjenju v enotno jugoslovansko državo. Zato predlagam udanostno brzojavko našemu kralju in njegovemu sinu prestolonasledniku, pod katerih vlado nam je omogočen in zasiguran neoviran kulturni razvoj.

Veličasten je bil prizor, ki se je nekaj časa kasneje ustavil pred Narodnim domom sokolski sprevod. Svoj čas so se nemške policijske tolpe, boječ se luči in svetlobe, zbirale tu ponoči, da z brutalno silo ovijajo naše kulturno delo. Sedaj smo dobili zadoščenje.

Tu pozdravi v imenu Narodne Čitalnice njen častni ud, starosta štajerskih narodnih rodoljubov, v nesebičnem, požrtvovalnem in neumornem narodnem delu osiveli prezasluzni dr. Fr. Jurtela jugoslovanske Sokole, Sokolice proste vseh spon, vsake verige v svobodni domovini, češ: „Nadaljujte započeto delo! Sadite, sejajte, širite omiko in značajnost po naši mladi državi vsepovsod! Delajte z vsemi obilimi silami za konzolidiranje, za utrditev